

УДК 330.3

DOI: 10.33813/2224-1213.24.2021.2

Башлай Сергій Вікторович

*кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та підприємництва
Сумського національного аграрного університету
bash_serg@ukr.net
ORCID iD: 0000-0002-2247-5440*

Нагорний Віталій Володимирович

*кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки праці та соціального розвитку
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
nagornyvitaliy@gmail.com
ORCID iD: 0000-0001-5551-4779*

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Метою статті є комплексне визначення та узагальнення сутності поняття сталого розвитку, основних принципів концепції, виявлення особливостей стратегії сталого розвитку економіки України в умовах євроінтеграції. **Методологія дослідження.** Запропонована методологія системно-комплексного підходу щодо розгляду концепції сталого розвитку як єдиного цілого з трьох компонентів: екології, соціальних та економічних проблем. **Наукова новизна** полягає в обґрунтуванні того, що гарантією успішного сталого розвитку України є забезпечення економічного зростання, підвищення соціального добробуту та екологічної безпеки. Актуальним на сьогодні є подальший пошук дієвих заходів реалізації концепції сталого розвитку. Забезпечення високих показників економічного зростання України є умовою її успішної інтеграції в Європейське співтовариство.

Висновки. За результатами дослідження зроблено висновок, що сучасність постійно вносить свої зміни до розуміння сталого розвитку економіки України. На сьогодні під сталим розвитком слід розуміти процес розбудови держави на основі узгодження і гармонізації соціальної, економічної та екологічної складових з метою задоволення потреб сучасних і майбутніх поколінь.

Ключові слова: економіка України, економічний розвиток, сталий розвиток, концепція сталого розвитку, євроінтеграція, цілі та принципи, модель сталого розвитку, євроінтеграція.

Башлай Сергей Викторович

*кандидат экономических наук, доцент
доцент кафедры экономики и предпринимательства
Сумского национального аграрного университета*

Нагорный Виталий Владимирович

*кандидат экономических наук, доцент
доцент кафедры экономики труда и социального развития
Национального университета биоресурсов и природопользования Украины*

Концепция устойчивого развития экономики Украины в условиях евроинтеграции

Целью статьи является комплексное определение и обобщение сущности понятия устойчивого развития, основных принципов концепции, выявление особенностей стратегии устойчивого развития экономики Украины в условиях евроинтеграции. **Методология исследования.** Предложенная методология системно-комплексного подхода к рассмотрению концепции устойчивого развития как единого целого из трех компонентов: экологии, социальных и экономических проблем. **Научная новизна** заключается в обосновании того, что гарантией успешного устойчивого развития Украины является обеспечение экономического роста, повышения социального благополучия и экологической безопасности. Актуальным сегодня является дальнейший поиск действенных мер реализации концепции устойчивого развития. Обеспечение высоких показателей экономического роста Украины является условием ее успешной интеграции в Европейское сообщество.

Выводы. По результатам исследования сделан вывод, что современность постоянно вносит свои изменения в понимание устойчивого развития экономики Украины. На сегодня под устойчивым развитием следует понимать процесс развития государства на основе согласования и гармонизации социальной, экономической и экологической составляющих с целью удовлетворения потребностей современных и будущих поколений.

Ключевые слова: экономика Украины, экономическое развитие, устойчивое развитие, концепция устойчивого развития, евроинтеграция, цели и принципы, модель устойчивого развития, евроинтеграция.

Bashlai Serhii,

*Candidate of Economic Sciences, Docent, Associate of Professor
at the Department of Economics and Entrepreneurship of
Sumy National Agrarian University*

Nahorni Vitalii

*Candidate of Economic Sciences, Docent, Associate of Professor
at the Department of Labour Economics and Social Development of
National University of Life and Environmental Sciences*

The concept of sustainable development of Ukraine's economy in the context of European integration

The purpose of the article is to comprehensively define and generalize the essence of the concept of sustainable development, the basic principles of the concept, to identify the features of the strategy of sustainable development of Ukraine's economy in terms of European integration. **Research methodology.** The methodology of the system-complex approach concerning consideration of the

concept of sustainable development as a single whole from three components is offered: ecology, social and economic problems. **Scientific novelty** lies in the substantiation that the guarantee of successful sustainable development of Ukraine is to ensure economic growth, increase social welfare and environmental security. It is stated that the concept of sustainable development appeared in the 80s of the twentieth century. in the framework of the International Commission on Environment and Development. Analyzing, systematizing and generalizing scientific definitions of many scientists, the essence of the concept of “sustainable development” is investigated and its definition is specified. It is determined that the process of state building on the basis of coordination and harmonization of social, economic and ecological components in order to meet the needs of present and future generations is a sustainable development. The main approaches to the interpretation of sustainable development are highlighted and it is indicated that the quality of life of people and the state of society are influenced by a combination of economic, social and environmental factors. It is stated that the most common in the scientific economic literature are the principles of sustainable development such as environmental protection; improving the social sphere; balance of technological and economic development. The purposes and features of formation of model of sustainable development of economy of Ukraine are covered. It is stated that the national objectives, indicators for monitoring the implementation of tasks and targets for achievement by 2030 are reflected in the National Report “Sustainable Development Goals: Ukraine”. The goals of sustainable development of Ukraine are given. Schematization of the model of balanced development of Ukraine-2030 of sustainable development of Ukraine is carried out. Tasks for the Ukrainian government in the short and long term are highlighted. Relevant conclusions have been made regarding the prospects for further sustainable development.

Conclusions. According to the results of the study, it is concluded that modernity is constantly making changes to the understanding of sustainable development of Ukraine’s economy. Today, sustainable development should be understood as the process of state building on the basis of coordination and harmonization of social, economic and environmental components in order to meet the needs of present and future generations.

Keywords: Ukraine’s economy, economic development, sustainable development, the concept of sustainable development, goals and principles, model of sustainable development, eurointegration.

Постановка проблеми. Сучасні умови постійної нестабільності суспільного розвитку зумовлені сукупністю економічних, соціальних та екологічних чинників. Вказане ще більше посилює інтерес до концепції сталого розвитку, яка має місце як на глобальному рівні, так і на рівні національному, в тому числі й в Україні. Так, в теперішніх умовах України проблеми сталого розвитку стоять дуже гостро через кризові явища в економіці як в цілому, так і регіонів країни, окремих галузей промисловості, підприємств, а також через політичні реалії. Реалізація стратегії сталого розвитку України повинна розглядатися як програма збереження та відтворення навколишнього природного середовища та забезпечення високого рівня життя населення всієї планети.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основоположні теоретичні аспекти концепції сталого розвитку всебічно висвітлені у працях вчених як закордонних, так і вітчизняної наукових шкіл, зокрема таких як: Смирнова І.І. [1], Фурман М.Б. [2], Кухар В.П. [8], Гринів Л.С. [9], Хлобистов Є.В.[10], Багров Н. В. [15] та інші. Однак на сьогодні недостатньо дослідженим залишається питання особли-

востей концепції сталого розвитку економіки України в умовах євроінтеграції.

Метою статті є комплексне визначення та узагальнення сутності поняття сталого розвитку, основних принципів концепції, виявлення особливостей стратегії сталого розвитку економіки України в умовах євроінтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «sustainable development» має англійське походження та перекладається як «сталлий розвиток». Проте, на перший погляд, у такому словосполученні можна розгледіти суперечність, адже розвиток завжди пов'язаний зі змінами, а сталість – зі стабільністю. Як наслідок, деякі вчені сумніваються у точності перекладу даного словосполучення та пропонують, на їх думку, більш точний переклад – «підтримуваний розвиток», тобто розвиток, який підтримує рівновагу [1, с. 11].

Головні події та заходи стосовно формування концепції сталого розвитку та її реалізації в різних країнах світу можна відобразити за допомогою таблиці [2, с. 351].

Таблиця 1

Еволюція створення та реалізації концепції сталого розвитку

Рік	Подія
1979	Боннська угода (Німеччина, Бонн) встановила правила розрахунку викидів шкідливих газів, схему торгівлі квотами на викиди між державами.
1987	Міжнародна комісія з навколишнього середовища приділила основну увагу необхідності «сталого розвитку» як розвитку, який забезпечує потреби нинішнього покоління без перешкоди для майбутнього покоління задовольнити свої потреби.
1990	Робочою групою міжнародної комісії проведено розрахунки стосовно заморожування «шкідливих викидів» (парникових газів).
1992	Конференція (Бразилія, Ріо-де-Жанейро), де було прийнято «Порядок денний на XXI століття».
1997	Сформовано Кіотський протокол (Японія, Кіото), який підписали 32 країни, зобов'язуючись до 2012 року зменшити шкідливі викиди на 5,2% в порівнянні з 1990.
2002	Самміт країн світу щодо сталого розвитку (ПАР, Йоганнесбург), на якому проведено оцінку результатів з виконання зобов'язань, взятих країнами в 1992 та 1997.
2004	Україна ратифікувала Кіотський договір
2005	Відкрився ринок парникових газів, вступив в силу Кіотський протокол.
2012	Кіотський протокол продовжено до 2020.

Так, поняття сталого розвитку з'явилося у 80-х роках ХХ ст. у рамках діяльності комісії Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) під керівництвом прем'єр-міністра Норвегії Г.Х. Брунтланд, який планував пов'язати його в єдине ціле з екологією. Комісія ставила перед собою такі завдання як: пропозиція нових довготривалих стратегій у галузі сталого навколишнього природного середовища, а

також рекомендацій шляхів співпраці розвинутих країн та країн, що розвиваються; розгляд засобів, які допомогли б світовому співтовариству ефективно розв'язати проблеми навколишнього природного середовища; допомога у виявленні спільних підходів до розуміння проблем навколишнього середовища та ефективних засобів вирішення проблем захисту та підвищення якості стану навколишнього середовища; формулювання довгострокової програми дій для наступних десятиліть та цілей, які повинно поставити перед собою світове співтовариство [3].

Так, досі найпоширенішим визначенням поняття «сталий розвиток» є визначення, яке наведено в доповіді «Наше спільне майбутнє» Міжнародної комісії з навколишнього середовища та розвитку ООН під керівництвом Брундтланд у 1987 році. Так, під сталим розвитком слід розуміти такий розвиток, який забезпечує покоління теперішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольнити свої власні потреби [4].

Подальші ідеї стосовно сталого розвитку продовжились на Конференції Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища і розвитку, яка мала місце в 1992 році в Ріо-де-Жанейро. Надалі уточнення змісту поняття сталого розвитку можна зустріти в таких міжнародних актах, як: «Порядок денний на XXI століття» (1992), Декларація тисячоліття (2000), Йоганнесбурзька Декларація зі сталого розвитку (2002) [5; 6; 7].

Поняття «сталий розвиток» має велику кількість визначень. Вказане можна пояснити тим, що кожен вчений при дослідженні сталого розвитку має своє визначення цього поняття з акцентом на ті чи інші аспекти, що пов'язані зі сферою його діяльності.

Так, на думку В. Кухара, сталий розвиток є розвитком, що самопідтримується, ідеологією раціональної та обґрунтованої діяльності людини, яка перебуває у балансі з природою та організовує умови для кращого життя не лише для себе, але й для наступних поколінь [8].

Подібною є точка зору Л. Гриніва, який вважає, що під сталим розвитком слід розуміти забезпечення стабільного існування еколого-економічної системи за допомогою реалізації ноосферної концепції [9].

Для Є. Хлобистова сталий розвиток є методологічним орієнтиром, який, у першу чергу, погоджений з національною ситуацією, особливостями соціально-економічного росту на національному рівні, а також ментальністю [10].

На думку З. Герасимчука, сталим розвитком можна вважати процес забезпечення функціонування територіальної системи, яка має задані параметри за певних умов, потрібного періоду в часі, що урівноважує фактори виробництва та підвищує якість життя теперішніх та майбутніх поколінь за умови акумуляції та поетапного відтворення цілісного навколишнього середовища [11].

Натомість на думку вчених А. Вергун та І. Тарасенко для того, щоб досягнути сталого розвитку, необхідно розробити відповідні стратегії з деталізацією визначальних для соціально-економічної системи національного господарства галузей, підприємств [12].

На думку В. Лося, між сталим розвитком та економічним зростанням існує неперервний зв'язок, який у змозі забезпечити задоволення потреб як матеріального, так і духовного характеру теперішніх та майбутніх поколінь за допомогою збереження рівноваги історично сформованих екосистем [13].

Подібною є точка зору О. Шубравської, відповідно до якої сталий розвиток є узгодженим розвитком як економічних, так і соціальних процесів, а також навколишнього природного середовища [14, с. 36].

Крім того, М. Багров вважає, що під сталим розвитком слід розуміти гармонізацію трьох структурних підсистем цивілізаційного світу: суспільства, економіки та навколишнього середовища [15].

На думку О. Латишевої, сталий розвиток спричинений досягненнями економічної безпеки з урахуванням соціальної та екологічної складових потенціалу, рівновага яких досягається за допомогою ефективного управління та регулювання на різних рівнях ієрархії [16, с. 218].

Б. Буркинський, В. Степанов, С. Харічков під сталим розвитком розуміють здатність економічної системи витримати зміни, спричинені внутрішніми та зовнішніми впливами економічних підсистем, а також здатність зберегти встановлену динамічну рівновагу [17].

На думку Р. Нуртдінова та А. Нуртдінова, під сталим розвитком слід розуміти зміну пріоритетів від невпинного економічного зростання до ефективного користування та збереження природного та людського потенціалів [18].

На думку Л. Скутару, сталий розвиток складається із поєднаних між собою трьох компонентів економічного, соціального та екологічного характеру. При цьому вчений звертає увагу на зосередженні у сталому розвитку значної уваги на людському, культурному та соціальному аспектах, а також на технічному та науковому прогресі [19].

О. Ханова та С. Скібіна вважають, що під сталим розвитком слід розуміти своєрідну систему взаємоузгоджених заходів управлінського, економічного, соціального та природоохоронного спрямування, які мають за мету сформувати систему суспільних відносин на таких засадах як довіра, партнерство, солідарність, консенсус, етичні цінності, безпечне навколишнє середовище, національні джерела духовності [20].

У свою чергу, на думку А. Цвигилевича, сталий розвиток є процесом, орієнтованим на постійне збереження динамічної рівноваги шляхом цілеспрямованого використання присутнього потенціалу та умов зовнішнього середовища [21].

На основі вказаних визначень можна сформулювати підходи до тлумачення сталого розвитку [22, с. 268].

Таблиця 2

Підходи до тлумачення сталого розвитку

Підхід	Характеристика
1	2
Еколого-системний	Даний підхід є екоцентричним за характером. Так, його основними елементами є проблеми та питання екології, а сталий розвиток розглядається через призму стійкості навколишнього природного середовища.

Закінчення таблиці 2

1	2
Концепції «слабкої» і «сильної» стійкості	«Сильна» версія стійкості закликає до суворого збереження (незменшення) природних ресурсів (сировинних і екологічних) і підпорядкування економічної складової суворим обмеженням в інтересах забезпечення екологічної стійкості. У свою чергу, концепція «слабкої» стійкості передбачає економічне зростання шляхом розвитку науково-технічного прогресу, який послаблює вплив фактора обмеженості природних ресурсів, внаслідок чого виникає можливість їх заміни.
Триєдина концепція сталого розвитку	Сталим розвитком є єдиним цілим з трьох компонентів: екології, соціальних та економічних проблем. Іншими словами, сталий розвиток є так званою спробою зведення воедино показників розвитку в трьох сферах. За такого підходу основними цілями сталого розвитку є досягнення високого рівня життя населення, зростаюча економіка та збережена природа.
Концепція корпоративної сталості	У рамках даної концепції сталий розвиток є балансом економічної, екологічної та соціальної відповідальності. На сьогодні концепція зазнала розширеного тлумачення, ставши концепцією чотиривимірного критерію, де четвертим виміром став управлінський.
Кластерний підхід до сталого розвитку	Відповідно до кластерного підходу, забезпечення сталого розвитку є можливим лише за рахунок створення «кластерів» – географічно концентрованих груп взаємопов'язаних компаній і пов'язаних з їх діяльністю організацій мікро- та мезорівнів.

Таким чином, підходи до тлумачення сталого розвитку загалом відображають думку, що якість життя людей і стан суспільства знаходяться під впливом сукупності економічних, соціальних та екологічних факторів.

Узагальнивши результати досліджень різних трактувань поняття, сталий розвиток є економічним зростанням, яке не спричиняє погіршення навколишнього природного середовища, а навпаки – допомагає вирішити соціальні проблеми і забезпечити соціальну справедливість.

Як наслідок, до найбільш поширених у науковій економічній літературі можна віднести наступні принципи сталого розвитку: збереження довкілля; покращення стану соціальної сфери; баланс технологічного та економічного розвитку [23, с. 267].

При цьому не можна не погодитися з вченими, які вважають, що сталий розвиток є можливим лише для всіх країн разом і одночасно. Вказане пояснюється тим, що складовими частинами, так званими «підсистемами» земної біосфери, яку справедливо можна вважати цілісною та єдиною глобальною системою. Проте це не може означати те, що поодинокі такі підсистеми не вирішують проблеми сталого розвитку. Навпаки – вирішують і повинні це робити. Однак слід

врахувати те, що різні країни, континенти та території є неоднаковими за своїм характером, а тому мають різний соціально-економічний та техніко-технологічний рівень, антропотехнічні навантаження на довкілля, використання природних ресурсів, а також рівень їх забруднення тощо.

Усі проблеми та питання є надзвичайно актуальними для України, зважаючи хоча б на неузгодженість темпів економічного розвитку різних регіонів, вимог екологічної безпеки, перевагу природомістких галузей з високою питомою вагою ресурсо- та енергомістких сфер, сировинну орієнтацію експорту, мілітаризацію виробництва, непоодинокі випадки відсутності культури праці та споживання тощо [2, с. 354].

У вересні 2015 року у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку, підсумковим документом якого став документ – «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року». Крім того, на вказаному Саміті було затверджено 17 Цілей сталого розвитку.

Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку. Протягом 2016-2017 років тривав широкомасштабний та всеосяжний процес адаптації Цілей сталого розвитку з урахуванням українського контексту. Кожна глобальна ціль була переглянута, беручи до уваги специфіку національного розвитку. Результатом цієї роботи стала національна система, яка складається із 86 завдань національного розвитку.

Найважливішими передумовами переходу України до моделі сталого розвитку на національному та регіональному рівнях є:

– стратегічні підходи: довгострокове планування на основі системного моніторингу, накопичення даних, регулярних досліджень, використання сценарного підходу для прогнозування на довгострокову перспективу; вплив на поведінкові уявлення – формування культури виробництва, споживання, розподілу й обміну відповідно до універсальних цінностей; контроль за отриманими результатами та показниками; готовність до оперативного застосування технологічних досягнень;

регуляторні механізми щодо: стандартизації процесів виробництва; забезпечення справедливого розподілу національного багатства; раціонального споживання води, харчів, енергії та палива; узгодженості пріоритетів державної політики з дисфункціями ринкового механізму;

спрямування інфраструктурних змін на досягнення цілей: посилення міжнародної інтеграції; підвищення рівня інтеграції між різними сферами політики; зміцнення місцевого самоуправління; об'єднання зусиль для конструктивної співпраці з громадянами, місцевим управлінням, приватним сектором [24, с. 43].

Національні завдання, показники для моніторингу виконання завдань та цільові орієнтири для досягнення до 2030 року відображено в Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна». Створена національна система завдань та показників Цілей сталого розвитку забезпечує міцну основу для подальшого комплексного моніторингу країни. Загалом, 17 цілей та 86 національних завдань

інкорпоровані у 145 нормативно-правових актів Уряду, на реалізацію цілей і завдань спрямовано 1052 завдання та 3465 заходів, закріплених у цих актах.

Президент України підтримав забезпечення досягнення глобальних цілей сталого розвитку та результатів їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України, видавши Указ «Про Цілі сталого розвитку на період до 2030 року». Вказані цілі викладені у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», зокрема серед них:

- подолання бідності;
- подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства;
- забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці;
- забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх;
- забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат;
- забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією;
- забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх;
- сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх;
- створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям;
- скорочення нерівності;
- забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів;
- забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва;
- вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками;
- збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку;
- захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття;
- сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях;
- зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках глобального партнерства в інтересах сталого розвитку [25].

Реалізація вказаних цілей для України уможливорюється за умови переходу до моделі збалансованого розвитку, що концептуалізує рис. 2, виходячи з потреб розвитку національної економіки, а саме: високотехнологічних виробництв; справедливого розподілу; збалансованого обміну та споживання; спираючись на принципи розумного,

збалансованого, всеохопного зростання; через знання та інновації; ефективне використання ресурсів; стимулювання економіки; використовуючи такі механізми, як: суспільний договір; розумне врядування; мережевізація національної економіки; стимулювання економічної активності; розвиток креативної економіки; ефективна реалізація людського й соціального капіталу; диверсифікація фінансового забезпечення; стійка інвестиційна безпека.

Рис. 2. Схематизація моделі збалансованого розвитку України-2030

За цією логікою, лише реалізація позитивних сценаріїв розвитку України, запропонованих як українськими, так і міжнародними експертами (сценарій «Збалансований розвиток» за проектом «Форсайт 2016» та сценарій Всесвітнього економічного форуму в Давосі «Початок сприятливого циклу»), можуть призвести до очікуваних результатів.

На нашу думку, слід погодитися з думкою О. Жилінської, О. Мельничук [24, с. 73-74], які виділяють наступні завдання української влади в короткостроковій перспективі:

- ефективне реагування та превентивні заходи щодо інтегральних ризиків для України (неефективність державного управління; досягнення критичних показників боргового навантаження; недоступність фінансових та інвестиційних ресурсів через кредитний механізм; критичні масштаби й темпи втрати людського капіталу через неефективний і несправедливий розподіл національного багатства та невідповідність державного управління очікуванням суспільства);

- адаптація до змін попиту в глобальній економіці з одночасним стимулюванням розвитку внутрішнього ринку;

- створення і розвиток виробництв з високою доданою вартістю в національній економіці. У всіх секторах економіки необхідні значні інвестиції для технологічної модернізації та підвищення продуктивності праці й ефективності підприємств;

– розбудова сприятливого інституційного середовища на основі ефективної співпраці всіх стейкхолдерів;

– подолання або суттєве зменшення впливу критичних чинників, які гальмують розвиток національної економіки: втрати від військових дій на Сході та окупації Криму склали до 25 % ВВП, нині цей показник має тенденцію до постійного збільшення; частка тіньового сектора національної економіки стабілізувалася на рівні 50-52 %. За умов введення електронного врядування, верховенства права та ефективного і справедливого розподілу національного багатства очікуване значення показника до 2030 р. не має перевищувати середні показники країн ЄС; масштаби корупції, що, зокрема, зумовлені тіньовою економікою, нині досягли 14 % ВВП. За умови впровадження системних реформ у 2021-2030 рр. має бути досягнуте прогнозоване значення показника на рівні 4 % ВВП; недосконала застаріла система пенсійного забезпечення; обслуговування державного боргу України; енергоємність ВВП України перевищує середньосвітовий показник і показники розвинених країн.

Натомість до завдань для України у довгостроковій перспективі до 2030 року можна віднести наступні:

– забезпечення свободи та безпеки в усіх їх виявах і рівнях разом із рівними та вільними можливостями;

– забезпечення збалансованого розвитку національної економіки для гідного рівня життя, здоров'я і добробуту кожного громадянина України;

– забезпечення освітньої, наукової та культурної реалізації особистості.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, незважаючи на те, що поняття сталого розвитку, а також його концепції достатньо послідовно вивчено та узагальнено в науковій літературі (не лише економічній), проте сучасність постійно вносить свої зміни. Сталий розвиток є процесом розбудови держави на основі узгодження і гармонізації соціальної, економічної та екологічної складових з метою задоволення потреб сучасних і майбутніх поколінь. Гарантією успішного сталого розвитку України є забезпечення економічного зростання, підвищення соціального добробуту та екологічної безпеки. Актуальним на сьогодні можна вважати подальший пошук дієвих заходів реалізації концепції сталого розвитку. Забезпечення високих показників економічного зростання України є умовою її успішної інтеграції в Європейське співтовариство.

Список використаних джерел

1. Смирнова І.І., Михайлюта Є.І. Сталий розвиток в Україні: теоретичні аспекти. Економічний вісник Донбасу. 2018. № 1 (51). С. 10-14.

2. Домарадзька Г.С., Фурман М.Б. Реалізація «концепції сталого розвитку» в Україні, як передумова ефективної інтеграції в світову економіку. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2012. № 748. С. 350-356.

3. **Програма дій «Порядок денний на XXI століття»:** Ухвалена конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (Саміт «Планета Земля», 1992 р.) / Пер. з англ. 2-ге вид. К.: Інтелсфера, 2000. 360 с.
4. **Доповідь «Наше спільне майбутнє»** Міжнародної комісії з навколишнього середовища та розвитку ООН, 1987 р. URL: <http://www.un.org/documents/ga/res/42/ares42-187.htm>.
5. **Порядок денний на XXI століття.** URL: <https://documents-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N92/836/55/PDF/N9283655.pdf>.
6. **Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй.** URL: <http://www.uapravo.net/akty/authority-resolution/akt9pvqm2x.htm>.
7. **Йоганнесбурзька Декларація зі сталого розвитку.** URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/decl2000.shtml.
8. **Кухар В.П.** Проблеми України – перехід до сталого розвитку. URL: http://www.medved.kiev.ua/arhiv_mg/stat_98/98_3_1.htm.
9. **Гринів Л.С.** Концептуальні засади просторової парадигми екологічно збалансованої економіки. Регіональна економіка. 2001. № 4. С. 54-63.
10. **Хлобистов Є.В.** Екологічна безпека трансформаційної економіки. Київ: Чорнобильінтерінформ, 2004. 336 с.
11. **Герасимчук З.В.** Регіональна політика сталого розвитку: методологія формування, механізми реалізації. Луцьк: Вид-во «Надстир'я», 2001. 528 с.
12. **Вергун А.М., Тарасенко І.О.** Концепція сталого розвитку в умовах глобалізації. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. 2014. 210 с.
13. **Лось В.А.** Устойчивое развитие: учеб. пособие. Москва: Агар, 2000. 253 с.
14. **Шубравська О.** Сталый економічний розвиток: поняття і напрям досліджень. Економіка України. 2005. № 1. С. 36.
15. **Багров Н. В.** Региональная политика устойчивого развития. Киев: Лыбидь, 2002. 256 с.
16. **Латишева О.В.** Етапи управління екологічною складовою потенціалу сталого розвитку машинобудівних підприємств. Економічний вісник Донбасу. 2016. № 3 (45). С. 218-224.
17. **Буркинский В.Б., Степанов В.Н., Харичков С.К.** Экономико-экологические основы регионального природопользования и развития. Одесса: Феникс, 2005. 575 с.
18. **Нуртдинов Р.М., Нуртдинов А.Р.** От теории экономического роста к концепции устойчивого развития: вопросы переосмысления. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/ot-teorii-ekonomicheskogo-rosta-k-kontseptsii-ustoychivogo-razvitiya-voprosy-pereosmysleniya>.
19. **Scutaru L.** Economic Development Versus Sustainable Development. URL: <http://ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/19>.
20. **Ханова О.В., Скібіна С.О.** Сталый розвиток країн ЄС: методика й індикатори оцінювання. Проблеми економіки. 2017. № 3. С. 20-32.
21. **Цвикилевич А. В.** Совершенствование управления развитием муниципального образования. М.: Академия естествознания, 2006. 138 с.
22. **Хаустова В.Є., Омаров Ш.А.** Концепція сталого розвитку як парадигма розвитку суспільства. Проблеми економіки. 2018. № 1. С. 265-273.
23. **Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку.** Видання друге. Львів: Кальварія, 2017. 164 с.
24. **Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року:** Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

References

1. **Smirnova II, Mikhailyuta E.I.** (2018). Sustainable development in Ukraine: theoretical aspects. *Economic Bulletin of Donbass*. № 1 (51). Pp. 10-14.
2. **Domaradzka GS, Furman M.B.** Implementation of the “concept of sustainable development” in Ukraine as a prerequisite for effective integration into the world economy (2012). *Bulletin of the National University “Lviv Polytechnic”*. № 748. pp. 350-356.
3. **Agenda for the XXI Century: Approved by the United Nations Conference on Environment and Development in Rio de Janeiro (Planet Earth Summit, 1992) from English 2nd type (2000)**. K.: Intelsfera [in English].
4. **Report “Our Common Future” of the International Commission on Environment and Development, 1987** URL: <http://www.un.org/documents/ga/res/42/ares42-187.htm>.
5. **Agenda for the XXI century**. URL: <https://documents-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N92/836/55/PDF/N9283655.pdf>.
6. **Millennium Declaration of the United Nations**. URL: <http://www.uapravo.net/akty/authority-resolution/akt9pvqm2x.htm>.
7. **Johannesburg Declaration on Sustainable Development**. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/decl2000.shtml.
8. **Cook V.P.** Ukraine’s problems are the transition to sustainable development. URL: http://www.medved.kiev.ua/arhiv_mg/stat_98/98_3_1.htm.
9. **Green L.S.** Conceptual principles of the spatial paradigm of ecologically balanced economy. *Regional economy* (2001). № 4. S. 54-63.
10. **Khlobistov E.V.** (2004). Ecological safety of transformational economy. Kyiv: Chornobylinerinform. 336 p.
11. **Gerasimchuk Z.V.** (2001). Regional policy of sustainable development: methodology of formation, implementation mechanisms. Lutsk: Nadstyria Publishing House, 528 p.
12. **Vergun A.M., Tarasenko I.O.** (2014). The concept of sustainable development in the context of globalization. *Bulletin of Kyiv National University of Technology and Design*. 210 p.
13. **Moose V.A.** (2000). Sustainable development: textbook. Moscow: Agar, 253 p.
14. **Shubravskaya O.** (2005). Sustainable economic development: the concept and direction of research. *Ukraine economy*. № 1. S. 36.
15. **Bagrov N.V.** (2002). Regional policy of sustainable development. Kiev: Lybid [in Ukrainian].
16. **Latisheva O.V.** (2016). Stages of management of the ecological component of the potential of sustainable development of machine-building enterprises. *Economic Bulletin of Donbass*. № 3 (45). pp. 218-224.
17. **Burkinsky V.B., Stepanov V.N., Kharichkov S.K.** (2005). Economic and ecological bases of regional nature management and development. Odessa: Phoenix [in Ukrainian].
18. **Nurtdinov R.M., Nurtdinov A.R.** From the theory of economic growth to the concept of sustainable development: issues of rethinking. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/ot-teorii-ekonomicheskogo-rosta-k-kontseptsii-ustoychivogo-razvitiya-voprosy-pereosmysleniya>.
19. **Podprugin M.O.** (2012). Sustainable development of the region: concept, main approaches and factors. *Russian entrepreneurship*. № 24 (222). Pp. 214-221. URL: <http://www.creativeconomy.ru/articles/27100/>.
20. **Scutaru L.** Economic Development Versus Sustainable Development. URL: <http://ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/19>.

21. **Khanova O.V., Skibina S.O.** (2017). Sustainable development of EU countries: methods and indicators of evaluation. *Problems of the economy*. № 3. pp. 20-32.

22. **Tsvikilevich A.V.** (2006). Improving the management of the development of municipal education. M.: Academy of Natural Sciences, 138 p.

23. **Haustova V.E., Omarov S. A.** (2018). The concept of sustainable development as a paradigm of society. *Problems of the economy*. № 1. pp. 265-273.

24. **Ukraine 2030: The doctrine of balanced development.** Second edition. (2017). Lviv: Calvary, 164 p.

25. **Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року:** Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.